

1. Inleiding

1.1 Waarover gaat het?

Wat in de reformatorische wereld vanzelfsprekend is, blijkt dat in de hogere beroepsopleidingen of academische wereld allerm minst te zijn. Je bent gewend je leven in te richten naar Gods Woord, maar in de academische wereld is Gods Woord allerm minst leidend; het menselijk verstand, de ratio, staat voorop. Voordat je je dat realiseert, komen allerlei zekerheden op losse schroeven te staan. Is het allemaal wel waar wat je vroeger hebt geleerd? Klopt de Bijbel wel? Of sterker: Bestaat God wel? Is er wel een hiernamaals?

Bovendien komen velen van jouw leeftijdsgenoten, en misschien jij ook wel, tijdens de studie in aanraking met wetenschappelijke theorieën die min of meer op gespannen voet staan met wat de Bijbel leert. Meestal omdat het uitgangpunt van de wetenschappelijke vorming op de universiteit en hbo-instellingen meestal het seculier humanisme is¹, en omdat veel wetenschappelijke theorieën raakvlakken hebben met de evolutietheorie.²

Het is geen wonder dat de twijfel kan toeslaan aan alles wat je in je opvoeding hebt meegekregen.³ Als dat zo is, ben je de enige niet. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat 80 procent van de eerstejaarsstudenten gelooft dat God bestaat. Aan het begin van hun tweede jaar is daarvan slechts 15 procent over.⁴

Het valt ook niet mee om je geloofsovertuiging te verenigen met je wetenschappelijke vorming. Gevoelsmatig moet je vanuit je opvoeding een keuze maken tussen oerknal en evolutie, of God en de Bijbel. Ten slotte loopt het er bij velen op uit dat ze afscheid nemen van de kerk, de Bijbel en de christelijke geloofsleer. Vooral de vermeende onaantastbaarheid van de evolutietheorie maakt diepe indruk, en is niet zelden de aanleiding tot deze diepingrijpende stap.

De zorg over deze ontwikkeling delen we met de hoogleraren Cees Dekker,⁵ Gijsbert van den Brink – die in 2017 zijn boek *En de aarde bracht voort* het licht deed zien⁶ – en Rik Peels, die deel uitmaakte van de redactie van het boek *En God zag dat het goed was* (2019). Peels schreef in het *Reformatorisch Dagblad*: ‘Laatst nog deed op sociale media een filmpje de ronde waarin Rutger Bregman uitlegt hoe hij het geloof vaarwel zegde, omdat de

1. Bates, G. (2016), citeert uit een brief van een stafmedewerker van Macquarie University.

2. Zie o.m. rd.nl/artikel/282893.

3. Dikkenberg, B. van den (2013): uit een enquête uit 2010 bleek dat een op de drie kerkelijk meevende studenten rondloopt met grote twijfels over de betrouwbaarheid van de Bijbel.

4. Bates, G. (2016) beschrijft hier de Amerikaanse situatie.

5. Dikkenberg, B. van den (2021).

6. Dikkenberg, B. van den en M. Stolk (2017).

weergave van de evolutietheorie die hij in zijn christelijke jeugd had meegekregen totaal niet strookte met wat hij op de universiteit ontdekte.⁷

1.2 Waar ligt de oorzaak?

Waarom verwerpen mensen als Bregman de traditionele visie op Adam, en ontkennen ze dat de Bijbeltekst in Genesis historisch betrouwbaar is? Het gaat over één woord: evolutie, het wetenschappelijke paradigma dat de oorsprong van het materiële heelal en alle levensvormen op onze planeet beschrijft.⁸ ‘Als de evolutieleer klopt, kun je de onmiddellijke en speciale schepping van de mens zoals beschreven in Genesis niet langer op een of andere manier opvatten als historisch.’⁹

De wetenschap schetst dan ook een totaal ander beeld van de oorsprong van het heelal, van de herkomst van planten, dieren en de mens dan Gods Woord. In de wetenschappelijke visie is de mens niet meer geschapen naar Gods beeld, als kroon op de schepping, maar gewoon een geëvolueerd dier.

Willem Maarten Dekker schrijft in zijn boek *Dit broze bestaan*: ‘We moeten eerlijk zijn. Eerlijk voor onszelf.’¹⁰ En dat is zeker waar. We moeten de prominente plaats van de evolutietheorie in onze maatschappij eerlijk onder ogen zien, en die niet bagatelliseren.

Instemmen met de evolutietheorie, of deze aanvaarden als de verklaring voor de oorsprong van alle dingen, is echter iets heel anders. Want wie Bijbel en evolutietheorie met elkaar wil combineren, loopt onontkoombaar tegen levensgrote vragen aan. Want als mensen en dieren een gemeenschappelijke oorsprong hebben, wat onderscheidt mensen dan van dieren? Wat houden het beeld en de gelijkenis van God in? Is de erfzonde nog reëel of is de verkeerde geneigdheid een overblijfsel van de vroegere dierlijke neigingen van de mens? Wat betekent de dood als straf op de zonde, als God de evolutie zou hebben gebruikt als scheppingsmethode? Wat zegt dat over God de Schepper? En waarom moest Christus dan nog op aarde komen om de dood te overwinnen? Enzovoort, enzovoort.

De vraag is dus: Zijn Bijbel en evolutietheorie te combineren, zonder afbreuk te doen aan Bijbelse waarheden? Van den Brink en anderen menen van wel. Hun benadering vervult ons echter met grote zorg, omdat die vooral jonge mensen van Gods Woord afvoert.

Hun uitgangspunt is de hedendaagse wetenschap. Die gaat uit van het methodologisch naturalisme: de filosofische vooronderstelling dat wetenschappelijke theorieën alleen mogen uitgaan van natuurlijke oorzaken. Een bovennatuurlijke Schepper is bij voorbaat uitgesloten. Dus moeten het heelal en het leven op aarde ooit vanzelf zijn ontstaan, zonder bovennatuurlijk ingrijpen. Het methodisch naturalisme faalt echter bij het beantwoorden van de ultieme oorsprongsvragen.

7. Peels, R. (2019).

8. Barrick, W.D., *A historical Adam. Young-Earth Creation View*, in: Barrett, M., A.B. Caneday en S.N. Gundry (2013), 223.

9. Enns, (2012), 120.

10. Dekker, W.M. (2017), 185.

1.3 Wat dan?

Als christelijke student behoort je de mentaliteit te bezitten om, ook in het wetenschappelijk bezig zijn, je te onderwerpen aan het Woord van God. Ons uitgangspunt moet zijn wat de Heere Jezus leerde aan de schriftgeleerden van Zijn tijd: 'En gij zult de Heere uw God liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uw ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uw kracht. Dit is het eerste gebod.'¹¹

Als vanzelf volgt dan de vraag: Volgens welke regel wil de Heere worden gediend? Naar de regel van Zijn Woord, dat is ingegeven¹² 'door de Geest der waarheid'.¹³ We hebben dus bij de beoordeling van de evolutietheorie de Heilige Schrift als criterium, regel en maatstaf te gebruiken. Je zult in dit boek zien hoezeer de evolutietheorie in tegenspraak is met de Heilige Schrift. Het is overduidelijk dat je God niet kunt dienen door, buiten Zijn Woord om, een dwaling te geloven. 'Uw Woord is de waarheid.'¹⁴

Een gefundeerd historisch geloof in de Heilige Schrift is nodig.¹⁵ Dat geloof in de 'Heilige Schriften', 'die u wijs kunnen maken tot zaligheid'¹⁶ is noodzakelijk om het zaligmakend geloof deelachtig te kunnen worden.¹⁷

Het is dan ook niet onschuldig om te proberen de evolutietheorie te verbinden met de Bijbel. In het algemeen moeten belangrijke Bijbelse leerstellingen het ontgelden, ook waar het gaat over de leer van de verzoening. Wie hierin het historische geloof kwijtraakt, loopt dus groot gevaar om ook het zaligmakende geloof niet deelachtig te worden.¹⁸ Paulus' waarschuwing aan de Kolossen¹⁹ moeten we in dit verband ook zeker ter harte nemen.

Het gaat ten diepste niet om de kwestie schepping of evolutie, maar om je ziel. Als het satan lukt Gods Woord krachteloos te maken, doordat je het historische geloof erin kwijtraakt, heeft hij een slag gewonnen. De opmerking dat we 'jongeren niet onnodig moeten dwingen om te kiezen tussen hun geloof en hun verstand'²⁰, snijdt geen hout. Er is immers geen sprake van een tegen elkaar uitspelen van geloof en verstand. We moeten aan de weet komen dat ons verstand is verduisterd en dat het geestelijk verlicht moet worden.²¹

Gods Woord is geen menselijk woord, en de rechte uitleg van de Bijbel is niet afhankelijk van menselijke theorieën.²² Als je dat Woord door wederbarende genade lief krijgt, onderwerp je je er onvoorwaardelijk aan, al gaat dat in tegen de algemene opinie en de hedendaagse wetenschap. Dan word je ook bevreesd om er iets af te doen of er iets aan

11. Mark. 12:30.

12. 2 Tim. 3:16.

13. Joh. 16:13.

14. Joh. 17:17.

15. Luk. 1:4; Joh. 3:3; Ef. 2:8.

16. 2 Tim. 3:15.

17. HC zondag 7, vr. 21.

18. Hos. 4:6.

19. Kol. 2:8; zie ook Joh. 3:12.

20. Dekker, W.M. (2017), 186.

21. Ef. 1:18.

22. 2 Petr. 1:20,21.

toe te doen²³, maar dan zoek je biddend naar de rechte betekenis van Gods Woord door Schrift met Schrift te vergelijken.²⁴

1.4 Waarover gaat dit boek?

In dit boek willen we je duidelijk maken waarom theïstische evolutie geen begaanbaar pad is voor wie onverkort wil vasthouden aan de Bijbelse scheppingsleer en de gereformeerde belijdenis. Tegelijk willen we je laten zien dat deze Bijbelse scheppingsleer niet in strijd is met wetenschap. Maar wel dat er sprake is van een botsing tussen het darwinisme en het orthodox-Bijbelse geloof in de schepping. Ook geven we handvatten om hierin je weg te vinden, en hierop een gezond, Bijbels gefundeerd antwoord te vinden. Immers ‘onkunde is de moeder van alle ketterij.’²⁵

Hoofdstuk 2 biedt een inleiding op het theïstisch evolutionisme. Om helder te maken waar de evolutietheorie wetenschappelijk gezien staat, bespreken hoofdstuk 3 en 4 hoe de wetenschap zich heeft ontwikkeld, en wat wetenschap is.

Een belangrijk, filosofisch uitgangspunt in de hedendaagse wetenschap is het methodologisch naturalisme. Hieraan besteden hoofdstukken 5-7 aandacht. Hoofdstuk 8 gaat in op de rol van het methodologisch naturalisme in het theïstisch evolutionisme.

In de hoofdstukken die daarop volgen, nemen we kennis van de wetenschap zelf. In hoofdstuk 9 komt *deep time* aan de orde, in hoofdstuk 10 de oerknal, in hoofdstuk 11 de nevelhypothese en in hoofdstuk 12 *finetuning*.

De hoofdstukken 13-15 gaan over leven, leven maken en de rol van informatie. Hoofdstuk 16 besteedt aandacht aan de kleinste levensvorm: de cel.

Dan duiken we de evolutiebiologie in. Hoofdstuk 17 gaat over adaptie, soortvorming, en de universele gemeenschappelijke afstamming van soorten. De hoofdstukken 18-20 gaan over allerlei aspecten van de evolutietheorie. De evolutie heeft ook alles te maken met de geologie, dus komen in de hoofdstukken 21 en 22 geologische principes en fossielen ter sprake. Ten slotte geeft hoofdstuk 23 een evaluatie van de evolutietheorie.

In hoofdstuk 24 komt de geschiedenis van (theïstische) evolutie-opvattingen aan bod.

Vanaf hoofdstuk 25 tot en met hoofdstuk 45 is theologie het hoofdthema. In de hoofdstukken 25-40 worden verschillende aspecten van theïstische evolutie-opvattingen vergeleken met de gereformeerde geloofsleer. In hoofdstuk 41 heeft een eerste analyse plaats. Hoofdstuk 42 bespreekt de gereformeerde opvatting van de Bijbel. Hoofdstuk 43 gaat in op theologische overwegingen die hun invloed uitoefenen op het theïstisch evolutionisme van vandaag. Een interessant thema is accommodatie. Dat komt aan de orde in hoofdstuk 44. De hoofdstukken 45 en 46 beschrijven waar het verlaten van het Bijbelse fundament toe leidt. Hoofdstuk 47 biedt een korte samenvattende afsluiting van het boek.

23. Deut. 4:2; Openb. 22:18,19.

24. 1 Kor. 2:13-16.

25. Moreland, J.P. (2018), 198, citeert de puritein Cotton Mather (1663-1728).

Tekstaanhalingen zijn uit de Statenvertaling in de editie van de GBS. De Heidelbergse Catechismus is afgekort met HC, de Nederlandse Geloofsbelijdenis met NGB en de Dordtse Leerregels met DL. Een verklarende woordenlijst is achter in het boek opgenomen.

Zonder de pretentie te hebben volledig te zijn, poogt het boek een overzicht te geven van de ontwikkeling van het wetenschappelijk denken en van de theïstisch-evolutionistische opvattingen zoals die vandaag de dag leven. Ook is het de bedoeling de aangehaalde auteurs zoveel mogelijk recht te doen in hun opvattingen.

Het is niet de intentie een karikatuur te schetsen van het theïstisch evolutionisme. Het is onze opzet om deze visie te toetsen aan Gods Woord, zoals Guido de Brès dat heeft geschreven in artikel 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 'Daarom verwerpen wij van ganser harte al wat met deze onfeilbare regel niet overeenkomt, gelijk ons de apostelen geleerd hebben, zeggende: Beproeft de geesten of zij uit God zijn.'